

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1076/2025
09.04.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Слободан Арсић, адвокат из ..., против туженог Завода за заштиту природе Србије, чији је пуномоћник Ристо Лекић, адвокат из ..., ради поништаја решења и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 5075/23 од 08.05.2024. године, у седници одржаној 09.04.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 5075/23 од 08.05.2024. године, у ставовима првом, трећем, четвртном и петом изреке, и предмет **ВРАЋА** истом суду на поновно одлучивање о жалби туженог.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П1 238/19 од 21.03.2023. године, ставом I изреке, усвојен је, као основан, тужбени захтев тужиоца и утврђено да му је незаконито престао радни однос па је поништено решење туженог бр. .. од 05.02.2016. године. Ставом II изреке, усвојен је, као основан, тужбени захтев тужиоца, па је тужени обавезан да му накнади штету у виду изгубљене зараде за период од фебруара 2016. године до новембра 2017. године у износу од 1.495.408,12 динара, са законском затезном каматом која доспева на начин наведен у том ставу изреке. Ставом III изреке, усвојен је као основан тужбени захтев тужиоца, па је тужени обавезан да му исплати износ од 18 зарада на име накнаде штете уместо враћања на рад у износу од 1.337.534,28 динара. Ставом IV изреке, усвојен је као основан тужбени захтев тужиоца, па је тужени обавезан да на напред наведене износе изгубљене зараде и накнаде штете за тужиоца обрачуна и Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање уплати припадајуће доприносе за обавезно социјално осигурање. Ставом V изреке, тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 213.000,00 динара. Ставом VI изреке, преко досуђеног износа трошкова из претходног става изреке те пресуде, захтев тужиоца је одбијен.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гж1 5075/23 од 08.05.2024. године, ставом првим изреке, одбио као неосновану жалбу туженог и потврдио пресуду Трећег основног суда у Београду П1 238/19 од 21.03.2023. године, у ставовима првом, другом, трећем и петом изреке. Ставом другим изреке, укинута је пресуда Трећег основног суда у Београду П1 238/19 од 21.03.2023. године, у ставу четвртном изреке. Ставом трећим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је тужени обавезан да на износе из става другог и трећег изреке пресуде Трећег основног суда у Београду П1 238/19 од 21.03.2023. године, изврши уплату припадајућег доприноса за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање. Ставом четвртим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове поступка по жалби у износу од 29.250,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је изјавио благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11...18/20), у вези одредбе члана 92. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 10/23), па је утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка прописана одредбом члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу на неодређено време код туженог на основу Уговора о раду 05 бр. .. од 01.04.2011. године, на радном месту "стручни сарадник за ...", у Сектору за ... и у Одељењу за ... у звању саветника. Побојаним решењем туженог 05 бр. .. од 05.02.2016. године, тужиоцу је Уговор о раду отказан на основу одредбе члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, због престанка потребе за обављањем послова које је обављао, односно због економских и организационих промена које су наступиле доношењем Закона о начину и одређивању максималног броја запослених у јавном сектору, са правом на исплату отпремнине. Претходно је, одлуком Владе РС за 2015. годину, под ставком "институти, центри и остале установе – табеларни приказ бр. 1", под редним бр. 2, одређено да Завод за заштиту природе Србије може да има максимални број запослених за 2015. годину, на неодређено време до 62 запослена. Број запослених на неодређено време у Заводу је био већи од тог броја, па је тужени био дужан да изврши смањење броја запослених и да, с тим у вези, донесе нови акт о систематизацији. У складу са чланом 13. став 1. и 2. Одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему АПВ и систему локалне самоуправе за 2015. годину 05 бр. 112-13018/2015-1 од 02.12.2015. године, која је ступила на снагу 09.12.2015. године и предузетим мерама из члана 7. став 2. Закона о одређивању максималног броја запослених у јавном сектору, тужени је донео Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места 18.01.2016. године, уз претходну сагласност ресорног министарства од 25.01.2016. године, који је ступио на снагу 28.01.2016. године. На основу Одлуке директора туженог од 30.07.2013. године, запослени су били у обавези да доставе месечни извештај о раду или извештај

непосредном руководиоцу, у писаном или електронском облику, крајем месеца за текући месец, а та Одлука се примењује од 01.08.2013. године. Правилником о организацији и систематизацији од 18.01.2016. године, утврђена је унутрашња организација и систематизација радних места код туженог, послови који се обављају, укупан број радних места са називом и обимом послова, услови за обављање и потребан број извршилаца, тако што је, између осталог, утврђено да је у основној организационој јединици у Заводу образовано, као одељење и то, под тачком 2, Одељење за У том Одељењу, поред радног места начелника Одељења, систематизовано је радно место "стручни сарадник за ...", са утврђеним бројем извршилаца 2. Из извештаја о годишњим активностима сарадника у Одељењу за ... утврђено је да је у том Одељењу, до 2015. године, било запослено 7 радника, међу којима и тужилац, да је тужилац у 2014. години имао најмањи број решених предмета - 30, да је у 2015. години такође имао најмањи број решених предмета – 31, а да у 2013. години није евидентиран, те да су остали сарадници имали већи број решених предмета од тужиоца. Тужилац се изјаснио да му је радни однос код туженог престао као саветнику за ..., при чему у установи није била пракса да се оцењује рад запосленог и да га нико није упознао са оценом, као и да му је отпремнина исплаћена са закашњењем од три месеца, од стране Министарства државне управе.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је побијано решење о отказу уговора о раду тужиоцу незаконито имајући у виду да је, према наводима из образложења, донето након доношења Одлуке о утврђивању броја запослених за чијим радом престаје потреба 01 бр. .. од 01.02.2016. године, применом критеријума-резултати рада, при чему је недоречено и у супротности са осталим изведеним доказима, како је тај критеријум примењен. Из извештаја о годишњим активностима саветника у Одељењу у коме је радио тужилац за 2014. и 2015. годину, следи да је тужилац имао најмањи број решених предмета, али је по оцени првостепеног суда изостало прецизније објашњење о структури предмета који су му додељени у рад, и како су свим извршиоцима на његовом радном месту додељивани предмети у рад. Такође, нејасно је колико је тачно запослених код тужених утврђено као вишак, јер из Одлуке директора под бр. 01 бр. .. од 01.02.2016. године, о утврђивању броја запослених за чијим радом престаје потреба, утврђено је да је директор одлучио да је за 8 запослених код туженог престала потреба за њиховим радом, док је директор, у свом исказу пред судом указао да је за укупно 12 запослених, рачунајући и тужиоца, одлучено да представљају вишак. У том смислу, првостепени суд закључује да су основани наводи тужбе да тужени није утврдио број запослених код послодавца и тачан број запослених које представљају вишак, као и да није сарађивао са репрезентативним синдикатом и републичком организацијом надлежном за запошљавање. Такође, по мишљењу првостепеног суда, битна чињеница је и то што је тужени тужиоцу исплатио отпремнину са великим закашњењем од око три месеца.

Другостепени суд је, одбијањем жалбе туженог, потврдио првостепену пресуду, применом одредбе члана 158. став 1. Закона о раду, налазећи да је тужени био дужан да тужиоцу, у смислу те одредбе Закона, исплати отпремнину пре отказа уговора о раду, у смислу одредбе члана 179. став 5. тачка 1. истог Закона. Неисплаћивање отпремнине пре отказа уговора о раду, по оцени другостепеног суда, побијано решење чини незаконитим, а поништај тог решења даје тужиоцу право на накнаду штете због изгубљене зараде, исплату накнаде штете уместо враћања на рад и право на уплату

припадајућих доприноса за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је, при одлучивању о жалби туженог, погрешно применио материјално право, због чега није ценио све жалбене наводе.

Тужени је установа коју је основала Република Србија у складу са посебним законом и представља део јавног сектора у смислу Закона о буџетском систему, па се на њега примењује Закон о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору ("Службени гласник РС", бр. 68/2015) и Одлука о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему аутономне покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2015. годину ("Службени гласник РС", бр. 101/2015). Пошто је Закон о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору *lex specialis* у односу на Закон о раду, следи да се тај Закон примењује на конкретан случај, имајући у виду да он прописује престанак радног односа уз исплату отпремнине у одредбама чланова 22-28., између осталог, тако што се отпремнина исплаћује у року од 30 дана од дана престанка радног односа запосленог (члан 22. став 5.), а средства за исплату новчане накнаде, односно отпремнине у поступку рационализације обезбеђују се на начин прописан одредбом члана 23. Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору. На основу одредбе члана 24. Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору, захтев за одобравање средстава за исплату новчане накнаде, односно отпремнине министарству надлежном за послове државне управе и локалне самоуправе достављају: 1) министарства за запослене у министарствима, као и за запослене у јавним службама основаним у областима из њиховог делокруга, осим за запослене у здравственим установама; 2) министарство надлежно за послове одбране за професионалне припаднике Војске Србије, државне службенике и намештенике у министарству; 3) министарство надлежно за послове правде за запослене у судовима, јавним тужилаштвима и државном правобранилаштву, као и организационим облицима у њиховом саставу; 4) Високи савет судства за запослене у Високом савету судства; 5) Државно веће тужилаца за запослене у Државном већу тужилаца; 6) друге организационе облике у систему државних органа за своје запослене. Министарство надлежно за послове државне управе и локалне самоуправе врши исплату средстава за новчане накнаде, односно отпремнине у 2015. години на основу захтева из члана 24. и 27. овог Закона, у оквиру средстава опредељених за отпремнине Законом о буџету Републике Србије за 2015. годину, а за наредне буџетске године у оквиру средстава опредељених за отпремнине Законом о буџету Републике Србије, само на основу захтева из члана 24. тог члана Закона, како је прописано одредбом члана 28. став 1. Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору. Дакле, то што тужиоцу отпремнина није исплаћена пре доношења побијаног решења о отказу уговора о раду, није разлог за незаконитост побијаног решења, у смислу одредбе члана 158. став 1. Закона о раду, како је погрешно закључио другостепени суд.

Међутим, у овом случају ради се о рационализацији броја радних места због економских и организационих промена које су наступиле доношењем Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору ("Службени гласник РС", бр. 68/2015), тако што је дошло до смањења броја извршилаца на радном месту на које

је тужилац био распоређен. Када се одређени послови обављају од стране више извршилаца и када због технолошких промена дође до смањења броја извршилаца на одређеном послу, онда је за постојање оправданости овог законског разлога за отказ уговора о раду запосленом нужно постојање стварних и објективних околности, јер послодавац нема дискреционо право да, без одређеног критеријума, сам одлучи који запослени представљају вишак. Напротив, одређивање лица која представљају вишак од више извршилаца на истом радном месту, без примене критеријума, такву одлуку чини незаконитом.

У конкретном случају, побијано решење садржи образложење да је тужиоцу отказан уговор о раду применом критеријума – резултати рада. У погледу примене овог критеријума није разјашњено колико је запослених код туженог утврђено као вишак, ко је, у ком периоду и на који начин оцењивао тужиочев рад и да ли је тужени имао могућност да тужиоца распореди на друге одговарајуће послове према његовој стручној спреми и радној способности јер другостепени суд ниједну од наведених чињеница није разматрао.

Из изложених разлога, одлука другостепеног суда је укинута, као и решење о трошковима, јер зависи од исхода поступка у смислу одредбе члана 163. став 4. Закона о парничном поступку.

У поновном поступку, потребно је да другостепени суд, поступајући по налогу из овог решења, цени наводе жалбе туженог, како би потом донео нову одлуку.

На основу одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Гордана Комненић,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**